

■ Meyxoş Abdullah

1 iyul 2017

WWW.KASPI.AZ

15 PROZA

Gənc qadın üst-üstə qalaqlanmış bir yığın paltarları qulluğunun ayaqları altına ataraq: - Götür, ərin geyinər! - dedi.

Qulluqçu qadın diksinən kimi oldu. Ölmüş adamın paltarlarının ona toxunub, üst-başını murdarlayacağından qorxurmuş kimi bir-iki addım geri çəkildi.

Paltarlar bahalı idi. Üzərlərinə səpilməmiş ətrin iyi hələ də hiss olunmaqdaydı. Bu paltarları vaxtilə ev sahibinin əynində dəfələrlə görmüşdü.

Gənc qadının əri bir müddət bundan qabaq avtomobil qəzasında həyatını itirmiş varlı bir şəxs idi. Əri deyəndə, rəsmi nikahları yox idi, sadəcə onunla yaşayırdı. Ölən adamın şəhərin mərkəzində ev-əşiyi, ailəsi vardı.

Bu məhəllədə iki ildən artıq olardı ki, yaşayırdılar. Hamı kişini pis adam kimi tanıyırdı. Olduqca əzəzil və xəsisin biri idi. Qonşuluqda heç kəslə ünsiyyəti olmayan, hamıya yuxarıdan-aşağı baxan, bu adam kirayələdiyi geniş həyəət-bacası olan mənzilə nə həftədə iki dəfə, şənbə və bazar

bərim olmayıb, nə qazanıb hara xərcləyib bir dəfə də olsun soruşmamışam. Hər şey onun öz əlindən gəlib keçərdi. Sən ki, bilirsən biz dükan-bazardan aldığımızı aylar sonra ödəyerdik. Onda da, sahibləri qapımızı dabandan çıxardıqdan sonra. - Gəl belə edək, - deyə, gənc qadın qulluğunun könlünü almağa çalışdı, - qoy bir az başım ayılsın, görüm özüm nə edəcəyəm? Yaxşı tanışlarım var, yaqın ki belə getməz, işlərimi qaydasına qoyaram. Sənə olan borcumuzu da ödəyərəm, hələ üstəlik, bəlkə, yenə də birlikdə olduq. - Hə, nə deyirsən?! Məndən ki narazılığın olmayıb?

Qadın məzlum baxışlarını bir müddət ev sahibinin gözlərindən çəkmedi. Bu baxışlarla o, vəziyyətinin həddən artıq ağır olduğunu bildirmək istəyirdi. Amma deməyə söz də tapa bilmirdi. Çünki evin sahibi onun aylıq zəhmət haqqını yubadanda, yaxud da verməyəndə, yenə bu qadın ona əl tutardı. Çarəsi yox idi, onunla razılaşmalı idi.

O, paltarları bir kisəyə yığıb qoltu-

həyatını məhv etməyə ananın heç ürəyi gəlmirdi.

Bayaqdan gözlərini döyə-döyə, çarəsiz halda həyat yoldaşını süzən xəstə əri baş verənlərdən xəbərdar idi. Bilirdi ki, arvadı işlədiyi evin sahibindən borcunu ala bilməyib və hələ üstəlik bundan sonra işə də getməyəcəkdir. O, gözlərini tavana dikərək xəfifcə zarıyırdı. Kişinin göz yaşları tük basmış sifətindən süzülərək çənəsinə, oradan da yastığının üzünə tökülərək lata-lata nəm dairəsi yaratmışdı.

Arvadı ərinin bu halına dözməyib, çarpayısına yaxınlaşdı və əlinin arxasıyla onun göz yaşlarını silib dedi:

- Nə olub, əzizim, sən niyə kövrəliyərsən? - Narahat olma, işdən çox iş var. Sabah, ya birisi gün ondan da yaxşı iş tapacaqam. Hə, əlbəttə, işə nə gəlib ki... Onsuz da, onlarda havayı işləyirdim, neçə aydır ki, pulumu da ala bilmirdim. Qadın, ona dikilən ümitsiz baxışlardan canını bir anlıq da olsa, qurtarmaq üçün ayağa qalxdı və üzünü göyə tutub: - Allahımıza and olsun ki, yaxşı olacaq... - deyə,

rünürdü, sanki çiyinlərindən ağır bir yük götürülmüşdü. Daha heç nə haqda fikirləşmirdi. Əslində, fikirləşəsi bir şey də qalmamışdı. Bu gün axşamüstü qızını kəndə, bacısının yanına göndərəcəkdə, gecə isə... Bu fikirləri, bu gün dəfələrlə beynində çözləmişdi və qərarı qəti idi.

Evə çatıb, otağa daxil olanda qapının ağızından donub qaldı. Yataqda, ərinin yerində qara kostyumda, qırmızı qalstuklu bir kişi uzanırdı. Çox cüssəli və yaraşıqlı görünürdü. - İlahi, bu kimdir? - deyə qorxub geriye dönmək istədi. Diqqətlə baxanda ərini tanıdı. - Bu nədi, bu nə qiyafədi?! - deyə təəccübdən gözləri bərəldi.

Evdən gülüş səsləri qopdu. Əvvəlcə qızı, sonra da əri və oğlu gülməyə başladılar. Qadın hələ də evdə nələrin baş verdiyini anlamaqda çətinlik çəkdiyindən, onun-bunun üzünə baxırdı. Axırda dözməyib:

- Sizdən soruşuram, bu nə oyundu qurmusunuz?! Bu paltar haradandır?! - deyə o, hirsələndi.

Qızı anasına yaxınlaşıb ona sığındı və:

- Anacan, sən gedəndən sonra yamanca darıxdıq, başımızı qatmaq üçün kisədəki paltarları çıxartdım, gördüm ki, çox gözəl paltarlardır. Atamla razılaşdıq ki, birini ona geyindirək. Elə bil, əyninə tikilibmiş, elə yaraşdı ki, lap varlı adamlara oxşadı. Həm də, anacan, bildim ki, indilərdə gələcəksən. Sənin də könlünü açmaq üçün gözlədik. Bax, qardaşım da sevinir, bayaqdan o qədər gülmüşük ki...

Qadın dönüb bir də ərinə baxdı və onu da gülmək tutdu. Doğurdan da, əri bu qiyafədə, lap zəngin adamlara oxşayırdı. - Bir bunun qırmızı qalstukuna, bax! - deyə qadın əlini əlinə vurub bərkədən gülməyə başladı. Birdən, nə oldusa, o kirdi, sifəti ciddiləşdi və geri dönüb qəfildən yanında dayanmış qızının sifətinə sərt bir şillə çəkdi.

- Lənətə gələsiniz sizi! - dedi. Görün, mən nə haldayam, neçə müddətdir özümə gələ bilmərəm, gecə-gündüz sizləri düşünürəm. Siz axmaqlar isə mənə tamaşa göstərsiniz.

- Sənə kim icazə verdi ki, meyit paltarını, bu andıra qalmış zir-zibili atanın əyninə geyindirəsen?! - Kim, kim icazə verdi, sənə?!... - deyə, qadın qızının qollarından tutub bərk-bərk silkələdi. Uşaq qorxusundan bərkədən ağlayaraq yerə çökdü və anasının dizlərinə sarıldı.

İflac əri azacıq tərpenişi olan sağ əlini havada yelləyərək, qadınından qızını incitməmək üçün imdad dilədi. Şikəst oğlu da qorxmuşdu, o da adyali başına çəkərək ağlamağa başladı.

Qadın isə bunların heç birinə əhəmiyyət verməyərək, irəli yeriyib ərinin əynindəki kostyumu əsəbi halda soyundurmağa başladı. Əvvəlcə, onun boynundakı qalstuku açıb yerə atdı. Sonra penceyi, köynəyi, şalvarı dartıb onun əynindən çıxartdı. Ürəyi soyumadı paltarları ayaqları altına alıb tapdamağa başladı. Yenə əsəbləri sakitləşmədi, bu dəfə köynəyi dartıb cırdı, sonra şalvarı iki yerə böldü. Penceyin bir qolunu ayağının altına qoyub var gücylə dartdı. Penceyin qolları üzüldü. Elə bu vaxt penceyin astarından bir büküm pul ayaqları altına düşdü.

Qadın gözlərinə inanmadı, əvvəlcə elə zənn etdi ki, kağız bükümüdür. Sonra gözlərini bərəldərək ayaqları altına düşmüş bükülünü götürüb gözlərinin qarşısına tutdu, bir dəstə dollar idi. Duruxub qaldı, sanki onu qara basırdı. - Bu nədir, ilahi, yoxsa mən yuxu görürəm?!...

O, pulu saymış kimi barmaqlarının ucuyla onu aşağı-yuxarı daraqladı. - Yox, bu yuxu deyil, həqiqətdən də puldur... - Pul! - deyə o, dəli kimi qışqırdı. - Pulumuz var, özü də çoxluca... Biz yaşayacağıq, biz ölməyəcəyik!...

Qadın diz çöküb, qollarını geniş açdı, ərini balalarını qucaqlayaraq bağrına basdı. Onları elə bərk-bərk qucaqlamışdı ki, sanki kimsə onları ayıracaqdı...

Pencek

həqayə

günləri gələr, bazar ertəsi isə sübh tezdən gəldiyi kimi də çıxıb gedərdi.

Qulluqçu qadını da kişi özü soraqalayıb tapmışdı, saxladığı gənc xanım qulaqyoldaşı olsun deyə. Darvazadan bayıra çıxmayan və qonşularla heç bir əlaqəsi olmayan cavan bir xanıma kimsə həyan olmalıydı, axı. Əslində, qulluqçusuz da keçinə bilirdilər. Bunu hər dəfə əsəbiləşəndə kişi də etiraf edirdi, amma saxladığı gənc qadına etibar yox idi.

Bunların hamısı arxada qalmışdı, indi nə kişi var idi, nə də onun qısqançlığından bir əsər-əlamət. Ondən qalan bir yığın paltarları idi ki, o da ayaqlar altına səpələnmişdi.

Bayaqdan gözlərini döyə-döyə qulluğunun onun üzünə baxdığını gören gənc qadın astaca dilləndi:

- Bilirəm, haqqını istəyəcəksən, amma nə edim ki, bu dəqiqə sənə verməyə pulum yoxdur. Özün bilirsən ki, mənim də vəziyyətim yaxşı deyil. O vicdansız adam, pişik öz zir-zibilini basdıran kimi məndən hər şeyini gizlədərdi. Artıq, mən də bu mənzilin kirayə haqqını verə bilmədiyim üçün məcbur qalıb gedirəm. Amma sənə borclu olduğumuzu da danmıram, nə vaxtsa haqqını ödəyəcəyəm, bir az səbir etsən yaxşı olar.

Qulluqçu qadın udqundu. Elə bil, nə isə onun boğazına tıxandığından nəfəs alması çətinləşdi. Bədəninə soyuq tər basdı. Həyəcandan göz bəbəkləri iriləşdi.

- Xanım, üç aya yaxındır ki, mənə bir qəpik də olsun pul vermirsəniz. Mən də insanam, mənim də ailəm var, oğul-uşaq saxlayıram. Bilirsiniz ki, ərim iflicdir, neçə müddətdir ki, yataq xəstəsidir. Uşağımın biri də anadangəlmə şikəstdir. Onları müalicə etdirirəm. Bunların hamısını sizə danışmışam, axı. Xahiş edirəm, mümkünə, mənim haqqımı verin hallılıqla ayrılacaq.

Ev sahibəsi əsəbiləşsə də, iki ildən artıq onlara xidmət etmiş, bir dəfə də olsun işində xələllik tapmadıqları xidmətçi qadına üzünü tutub dedi:

- Nə edim, bizimki də belə gətirdi. Ölməsəydi, yaqın ki, qalib işləyəcəkdin, sənəndən bir incikliyəmiz olmayıb axı. Bir də ki, mənə də günah var, çalışıb zəhmət haqqını vaxtında alaydın. Mən ki, bu işlərə qarışmırdım. Allah şahiddir, mən də ondan az çəkməmişəm, gün-güzaranımı sən ki bilirdin. Onun qazancından mənim xə-

ğuna vurdu. Qapıdan çıxarkən dönüb xanıma baxdı və astaca:

- Rica edirəm, xanım, nə olar, mənə olan borcunuzu bu paltarlarla ödədiyinizi düşünməyin. Onsuz da, ərim yataq xəstəsi olduğu üçün, bu paltarların heç birini geyinə deyil. Mənə onların dava-dərmanlarını almaq üçün pul lazımdır. Allah xatirinə, məni yaddan çıxarmayın. Yaqın ki, mənim kirayə qaldığım mənzilin yerini də bilirsiniz?

Qadın bu sözləri deyərək göz yaşlarını saxlaya bilmədi.

Gənc qadın onun bu halına acıdı: - Sənin vəziyyətin başa düşürəm, anlayıram səni. İnan, əlimə pul düşən kimi gəlib borcumuzu qaytaracağam. Amma başa düş ki, mənim vəziyyətim bu anda heç də səninkindən yaxşı deyil, bir-iki günə bu evi boşaltmalıyam.

Qulluqçu qadın darvazanı açıb bayıra çıxdı. Acizliyinə görə özünü qınadı. Bu qədər axmaqlıq etmək olmaz, düşündü. Tanıdığı adamlar var ki, onlar da onun kimi varlı adamların ev-eşiyində, bağı-bağatında işləyirlər. Hamısı da yaxşı haqq alır, gözəl dolanırlar. - Mənim bəxtinə çıxanların hamısı avara-gor adamlardır. O, bu fikirlər içərisində evinə döndü. Yaman perişan idi. Bir müddət lal-dinməz oturub qaldı. - Nə etsin, hara getsin, yenə kimin qapısını döysün? deyə öz-özünə düşündü.

Dizlərini qucaqlayıb hönkür-hönkür ağlamağa başladı. Ürəyi doluydu. Həyat onu, bu illər ərzində, əsəlbəsan maşın kimi dəmir təkərləri altına alıb, arzu və istəklərini yerlə bir etmişdi. Bütün istəkləri ürəyində puç olmuşdu. Qadınlığını, gəncliyini qurban verdiyi bu əzizlərinin, sabah ona ümid çırağı ola bilməyəcəklərini düşünəndə əl-ayağı yerdən üzülürdü.

Qızı gözləri dolmuş halda anasına yaxınlaşdı və qollarını boynuna dolayaraq ona sığındı. Həyatda təsəlli tapdığı, yeganə ümid yerli olan qızıydı. Onunla nəfəs alırdı. O olmasaydı, ağılından neçə dəfələrlə keçirmişdi ki, iflic ərini də, ömrünün axırına kimi şikəst qalacaq oğlunu da, elə özünə qarşı üstlərinə neft töküüb yandırın və birdəfəlik bu dərd-bələdan qurtulsunlar.

Amma son anda qızı gəlib gözlərinin qarşısında dururdu. Sanki bu qız, qurumuş bir ağacın kökündən pöhre verən yaşıl bir vidan idi. Onun

o, bir müddət don vurmuş adamlar kimi yerində quruyub qaldı. Sonra əlləriylə üzünü qapaqaraq hönkürdü.

Arvadının bu hərəkəti kişini bir az da kövrəltdi, onun çiyinləri titrədi. Otağı dərin sükut bürüdü.

Bir müddət də gəlib keçdi, nə qadıncından, nə də borcdan bir xəbər vardı. Ailənin vəziyyəti dözülməz dərəcədə ağırlaşmışdı. Evin dolanışığını düşünən tək ana hər gün iş axtarmaq üçün sübh tezdən evdən çıxsa da, axşamlar əli ətəyindən uzun evə dönrədi. Onun əlacı tamam kəsilmişdi, daha dözə bilmirdi. Arxalandığı və ümid bəslədi hər şey sona yetmişdi. Artıq, qəti qərara gəlmişdi ki, qızını kəndə, bacısının yanına göndərsin, etibar etdiyi təkə o idi. Bacısı üçün çətin olsa da, birtəhər uşağı böyüdüb yerbəyer edə bilər, küçələrdə qalmaqdan pis olmayacaqdı ki, - düşündü. Qaldı evdəki iki xəstəyə isə, onların taleyi onsuz da qara gəlmişdi, o nə edə bilərdi? Nə etmək lazımdırsa etmişdi, bundan artığına gücü yetmirdi. Allah tutacağı işə görə onu cəzalandıracaqdısa, qoy cəzalandırsın, - düşündü, onsuz da o, cəhənnəm əzabı içərisində qovurulurdu.

Düşüncələr içərisində evə döndü. Gəldiyi son qərar, elə bil, ona bir rahatlıq gətirmişdi, çox sakit görünürdü. Artıq, bundan sonra heç nəyin fikrini çəkməyəcəkdə, bütün yüklər çiyinlərindən götürüləcəkdə.

Yolunun üstündəki ərzaq dükanının yanından keçəndə ayaq saxladı, bir anlıq axşam nə yeyəcəklərini düşündü. Onsuz da, yeməyə evdə quruca çörək belə yox idi, nəinki başqa bir ərzaq ola. Çantasındakı pulqabını eşələdi, bir manat on qəpik pulu vardı. İki ədəd çörək götürmək istədi, birini axşama, o birini isə səhər yeməyinə. Tezəcə də fikrindən daşındı; - Səhər yeməyinə niyə?!... Xəfifcə gülmüşdü. - Daha səhərimiz olmayacaq! - deyə, doluxsundu.

Bir ədəd çörək alıb, dükandan çıxdı və sürətlə yolun sağ tərəfindəki yanacaqdoldurma məntəqəsinə tərəf getməyə başladı. Ora çatıb, əyninə qırmızı kombinezon geyinmiş cavan oğlana yaxınlaşdı və nə isə deyib bir manatı ona verdi.

Oğlan sayğacın yanındakı boş plastik qablardan birini götürüb yanacaqda doldurdu və qadına verdi.

Qadın qabı alıb əlindəki torbaya qoydu və oradan uzaqlaşdı. Şən gö-